

Richtlijnen toegankelijkheid tentoonstellingen Rijksmuseum

Cathelijne Denekamp, manager Toegankelijkheid Rijksmuseum

Versie juni 2023

Inleiding

De missie van het Rijksmuseum is het verbinden van mensen, kunst en geschiedenis. Het museum wil kunst en geschiedenis betekenis geven voor een breed (inter)nationaal publiek. Om die missie waar te maken, zorgen we ervoor dat iedereen daadwerkelijk toegang heeft tot de collectie: blinde en slechtziende mensen, dove en slechthorende mensen, mensen in een rolstoel, mensen met prikkelgevoeligheid, en vele anderen. We dragen bij aan een inclusieve samenleving. . Daarom hebben we een visie over toegankelijkheid geformuleerd:

Alle bezoekers van het Rijksmuseum zijn gelijkwaardig. Bezoekers met een beperking worden zoals elke andere bezoeker gastvrij ontvangen, kunnen zelfstandig het Rijksmuseum bezoeken en hebben toegang tot de gehele collectie.

Let op: Mensen hebben een beperking, maar een ontoegankelijk museum maakt deze mensen gehandicapt. Als een vitrine te hoog is kan een klein persoon of iemand in rolstoel het niet zien. Als er harde geluiden zijn in de tentoonstelling, kan een persoon met autisme overprikkeld raken. De verantwoordelijk ligt bij ons om een tentoonstelling zo in te richten zodat iedere bezoeker- met of zonder beperking- een gelijkwaardige ervaring heeft.

Om dit te bereiken werken we op regelmatige basis samen met ervaringsdeskundigen. Zij denken mee over toegankelijkheidsoplossingen en kunnen dienen als testgroep.

Deze richtlijnen vormen een basis voor projectgroep en ontwerper. Elke tentoonstelling is anders en dus is het maatwerk. Heb je twijfels neem dan contact op met Cathelijne Denekamp, manager toegankelijkheid.

1. Vormgeving en indeling

Vitrines

Zorg voor ontspiegelend glas.

Objecten en informatieborden in de vitrines zijn circa 30 graden gekanteld.

Objecten in de vitrines staan op maximaal 1 meter hoogte.

Als het object niet gekanteld kan worden, dan is de maximale hoogte 75-80 cm, omdat je er dan bovenop moet kijken.

Vitrines zijn onderrijdbaar, zodat je in een rolstoel van dichtbij kunt kijken. De vrije hoogte onder de vitrine of tafel is minimaal 70 cm. De vrije diepte is minimaal 40 cm. De vrije breedte is 80 cm.

Hoogte van objecten

Een volwassen persoon in rolstoel heeft een gemiddeld oogniveau van 120 cm. De gemiddelde ooghoogte van staande mensen is 160 cm. Ideaal hangt of staat de kunst op 145 cm. Met name bij kleine objecten of schilderijen is het van belang deze hoogte aan te houden.

Testervaring leert dat dit niet storend is voor mensen zonder beperking.

Afzetting rond kunst

Voor mensen met een visuele beperking is het van belang dat afzetting duidelijk is.

Contrast is daarbij belangrijk: zwarte touwtjes op een zwarte muur valt niet op.

Een voelbare markering op de grond is nuttig. Een object mag maximaal 10 cm uitsteken van de sokkel.

Ruimte tussen objecten

Tussen de objecten en de muur, of tussen twee objecten, is de ruimte minimaal 90 cm tot een maximum van 2 meter. Als er sprake is van een doorgangsroute, waar mensen elkaar moeten passeren moet de doorgang 180 cm zijn.

Als een persoon in een rolstoel moet kunnen draaien omdat hij naar een andere ruimte wilt, heeft hij een lege ruimte met een diameter van 210 cm nodig.

Bewegwijzering

De routing is logisch en conform de bewegwijzering van de rest van het museum.

Vindbaarheid is belangrijk. Als mensen te lang bezig zijn met de weg zoeken, veroorzaakt dit onnodige extra prikkels. Vermijd obstakels in de looproute.

Als het een tentoonstelling is die heel donker moet zijn, maak dan een voelbare lijn op het looppad.

Bankjes

Zorg dat er in minimaal elke tweede ruimte zitbankjes met arm- en rugleuningen aanwezig zijn en met een zithoogte van 47cm. Zorg dat het bankje een contrasterende kleur met de vloer of de muur heeft. Plaats niet alle bankjes met zicht op een prikkelrijke omgeving, maar ook bankjes voor rustmomenten tussendoor.

Trap

Wanneer er een verhoging in het ontwerp wordt meegenomen, bijvoorbeeld om iets beter te bekijken, besef dan dat mensen in een rolstoel of slecht ter been worden uitgesloten. Voor inclusie plaats je een hellingbaan of rolstoellift.

Kleuren

Om de ruimte visueel beter in te kunnen schatten (hoogte vs breedte vs diepte) is het van belang wand en vloer duidelijk van elkaar te onderscheiden.

De kunst hangt idealiter op een rustige wand, zonder patroon, om visuele prikkels te vermijden.

Ook kleuren zijn visuele prikkels. Weerkaatsing en verschillende (felle) kleuren kunnen voor overprikkeling zorgen.

Licht

Het goed kunnen lezen van tekstbordjes is belangrijk. Licht speelt daarbij een grote rol: dit betekent minimaal 100 lux op de tekstbordjes. Het looppad moet ook goed belicht zijn (minimaal 100 lux). Voor de kunst, indien haalbaar, ook. Nog belangrijker is dat iedere ruimte hetzelfde belicht is. Mensen met een visuele beperking doen er lang over om te wennen aan verschillen in licht. Dat betekent ook: een eenheid in type lamp en soort licht. Deze is bij voorkeur indirect, diffuus en statisch.

Let ook op de reflectie van licht op andere oppervlaktes zoals de vloer, vitrines, wanden etc. Voorkom dat spotjes zo gericht zijn dat iemand erin kan kijken.

Glazen wanden

Markeringen i.v.m. botsgevaar.

Geluid

Geluid is, naast licht en kleur, ook een belangrijke factor in prikkelgevoeligheid en de museale ervaring. Zachte materialen in de vormgeving zorgen voor een fijnere akoestiek.

Audio (in een audiotour, film, installatie enz) wordt idealiter afgespeeld op een koptelefoon voor iedere bezoeker. Als dat niet haalbaar is, dan is het geluid alleen te horen in de zaal zelf.

Als er audio op zaal wordt gespeeld, dan is het van belang een stilleruimte aan te bieden voor hen die overprikkeld zijn.

Geuren

Geur is een belangrijke prikkel die door sommige bezoekers als heel heftig ervaren kan worden. Als je geur gebruikt, zorg dat het een keuze is. Je hoeft het niet te ruiken als je niet wilt.

Beeldschermen

Als beeldschermen (inhoudelijke) informatie aanbieden, zorg er dan ook voor dat bezoekers de info ook op papier kunnen lezen.

Zorg voor een looproute waarbij de schermen vermeden kunnen worden.

Beeldschermen geven veel visuele prikkels, namelijk licht, kleur en beweging, plus inhoudelijke informatie die verwerkt moet worden.

Vermijd beeldschermen zoveel mogelijk. Is een beeldscherm nodig voor informatievoorziening? Biedt de informatie dan ook op een andere manier aan, zoals uitgeprint op papier.

Zorg dat beeldschermen bij een tentoonstelling altijd uitgezet kunnen worden en dat er een looproute is waarbij ze vermeden (kunnen) worden.

Waarschuwingen

Als er in een ruimte een werk staat wat veel prikkels kan geven, waarschuw hier dan voor met een bordje voordat je de zaal in gaat.

Zet duidelijk op de website als er iets onverhoopt toch niet goed toegankelijk is.

2. Beteksting

Lettertype

Gebruik nooit alleen kapitalen, dit is heel lastig te lezen, maar werk met onderkast.

Positie

Het tekstbordje moet zo dicht mogelijk bij het object hangen waar het over gaat. Mensen die slecht zien komen dichtbij en willen op een afstand van 7,5 cm staan. Zorg dat er geen obstakels zijn voor tekstbordjes waardoor mensen niet dichtbij kunnen komen om het te lezen. Zet het bordje niet te laag, zodat mensen moeten bukken om het te lezen.

Zet het bordje altijd op dezelfde plek, zodat mensen niet hoeven te zoeken.

De muurteksten hangen ideaal op een hoogte tussen 120-160 cm.

De tekstborden naast objecten ideaal op een hoogte tussen de 120-140 cm

Lettergrootte

Kijkafstand	0-1 meter	1-2 meter
Muurtekst	72 pt	96 pt
Tekstbordje	18 pt	24-36 pt

Tekstborden liever niet op de vloer, indien wel, dan moet het lettertype minimaal 36 pt zijn. Het bordje moet dan gekanteld zijn tussen 40 en 45 graden.

Kleur

Let op dat het contrast groot is tussen tekst en achtergrond. Geen kleuren die bij elkaar in de buurt liggen, zoals blauw op groen of geel op rood. 70 % kleurverschil is noodzakelijk.

Lichte tekst op een donkere achtergrond is vermoeiender om te lezen dan donkere tekst op een lichte achtergrond. Het kan dus wel, maar doe het niet met lange muurteksten.

Achtergrond

Gebruik geen glimmend materiaal. Dit kan reflectie veroorzaken, waardoor het minder goed leesbaar is en onnodige visuele prikkels geeft.

tekst over een plaatje of een drukke achtergrond is onwenselijk.

3. Randvoorwaarden

Voelen

Bedenk bij elke tentoonstelling of er een echt object is wat blinde mensen kunnen aanraken. Als dat niet kan, zijn er dan alternatieven, zoals een replica, of een materiaal waarvan het object gemaakt is.

Film

Alle film wordt altijd in Nederlandse en Engelse ondertiteling boven elkaar aangeboden

Bankje

Voldoende ruimte voor rolstoelen, rollators en kinderwagens

Nice to have:

1. In de film in de hoek een gebarentolk plaatsen zodat dove mensen het kunnen volgen. Je kunt er voor kiezen om dit alleen via de website aan te bieden en hier naar te verwijzen op het tekstbord.
2. Voor mensen met een visuele beperking kan er een beschrijvende audiotour ontwikkeld worden die simultaan met de film loopt.
3. Maak gebruik van koptelefoons waarbij bezoekers zelf het volume kunnen regelen.
4. Als er geen koptelefoons zijn, zorg dan dat je de kamer met de film kunt vermijden als bezoeker.

Audiotour

Zorg ervoor dat:

alles in tekst wordt aangeboden voor slechthorende mensen

alles een voice-over beschrijving heeft voor blinde mensen

er een prikkelarme versie is zonder bijgeluiden